

Nr 28

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om upptagande å riksstaten för budgetåret 1960/61 av underskottet för Luftfartsfonden, jämte i ämnet väckta motioner.

(4:e avd.)

I propositionen nr 1, bilaga 17, har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 4 januari 1960 föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för luftfartsverket vidtaga i statsrådsprotokollet föreslagna ändringar, dels ock för Luftfartsfonden å riksstaten för budgetåret 1960/61 upptaga ett underskott om 13 100 000 kr.

Med skrivelser den 31 augusti och 11 september 1959 har *luftfartsstyrelsen* framlagt beräkningar rörande underskott å luftfartsfonden för budgetåret 1960/61.

I propositionen lämnas till en början en redovisning av några verket berörande allmänna frågor samt vissa organisations- och personalfrågor (s. 2—5).

Efter en avvägning av de olika medelsbehoven samt under beaktande av den begränsning, som med hänsyn till det statsfinansiella läget är erforderlig, har styrelsen uppgjort följande beräkning av inkomster och utgifter för budgetåret 1960/61. De beräknade inkomsterna samt utgifterna enligt den fastställda staten för innevarande budgetår har medtagits som jämförelse.

Inkomster	1959/60	1960/61
	Tusental kronor	
1. Hyror och arrenden	3 400	3 500
2. Trafikinkomster	10 000	11 250
3. Besiktningavgifter m. m.	350	400
4. Diverse inkomster	650	550
	Summa 14 400	15 700

Utgifter

1. Luftfartsstyrelsen: Avlöningar	2 995	3 218
2. Luftfartsstyrelsen: Omkostnader	500	520

	1959/60	1960/61
	Tusental kronor	
3. Flygplatsorganisationen: Avlöningar	7 100	7 850
4. Flygplatsorganisationen: Omkostnader	1 195	1 115
5. Underhåll m. m. av flygplatser	3 445	4 070
6. Hyres- och arrendeavgifter m. m.	210	200
7. Underhåll och drift av radioanläggningar	4 800	5 700
8. Underhåll och drift av teleutrustning	1 270	1 565
9. Utgifter för väderlekstjänst	2 255	2 866
10. Sveriges bidrag till ICAO m. m.	625	710
11. Pensionskostnader	135	135
12. Diverse utgifter	360	251
13. Avsättning till värdeminskningsskonto	1 500	3 800
14. Oförutsett	—	500
	<hr/>	
	Summa 26 390 ¹	32 500
	Underskott 11 990 000	16 800

Remissutlåtanden av *statens lönenämnd* och *byggnadsstyrelsen* redovisas å s. 10 och 11 i propositionen.

Beträffande de närmare upplysningar angående beräkningen av de skilda inkomst- och utgiftsposterna som i anslutning till tabellen lämnas av luftfartsstyrelsen torde få hänvisas till propositionen (s. 6—9).

I propositionen redovisas (s. 10 och 11) sammanfattningsvis ett av *de svenska ledamöterna av den skandinaviska flygtaxekommittén* framlagt förslag rörande bl. a. införande av passageraravgifter i den inrikes lufttrafiken.

Över förslaget har remissutlåtanden avgivits av ett antal myndigheter och organisationer (s. 11 och 12).

Departementschefen har anfört följande.

»I 1959 års statsverksproposition beräknades luftfartsfondens underskott för innevarande budgetår till 12 500 000 kr. Genom beslut den 5 juni 1959 fastställde Kungl. Maj:t driftkostnadsstat för luftfartsverket och i denna upptogs driftkostnaderna till 26 390 000 kr. Samtidigt förutsattes ett underskott om högst 12 500 000 kr. för budgetåret 1959/60.

För nästa budgetår uppskattar luftfartsstyrelsen fondens driftkostnader till 32 500 000 kr., innebärande en ökning i förhållande till luftfartsverkets stat för innevarande budgetår med 6 110 000 kr. Inkomsterna beräknas samtidigt öka med 1 300 000 kr. till 15 700 000 kr. Fondens underskott för budgetåret 1960/61 skulle följaktligen komma att uppgå till 16 800 000 kr.

¹ I fjolårets statsverksproposition beräknades inkomsterna för 1959/60 till 14 200 000 kr. och utgifterna till 26 700 000 kr.

Den övervägande delen av inkomstökningen faller på trafikinkomsterna. — Utgiftsökningen hänför sig till så gott som samtliga utgiftstitlar men i det väsentligaste till följande poster, nämligen avlöningskostnader ca 970 000 kr., underhåll av flygplatser 625 000 kr., underhåll och drift av radioanläggningar och teleutrustning 1 195 000 kr. samt avsättning till värdeminskningsskonto, vars förändring står i samband med omfattningen av den pågående investeringsverksamheten, 2 300 000 kr. Dessutom har upptagits en särskild post för oförutsedda utgifter om 500 000 kr.

Vid beräkningen av luftfartsverkets avlöningskostnader har styrelsen räknat med, förutom automatiska utgiftsökningar på grund av löneklassuppflyttningar m. m., ökade utgifter för förstärkning av styrelsens och flygplatsorganisationens personal.

Beträffande styrelsens organisation biträder jag förslaget om inrättande av en amanuens tjänst i reglerad befordringsgång på kanslibyrån samt förändring av en tjänst som luftfartsinspektör i Ag 25 till Ao 25, varvid en befattning som luftfartsingenjör i Ao 23 torde kunna utgå. Övriga av styrelsen framförda förslag beträffande nya tjänster och förändring av tjänster å luftfartsstyrelsen är jag icke beredd biträda.

För specialstudier rörande användning av automatiska databehandlings-system för trafikledningen har styrelsen äskat ca 120 000 kr. Den fortgående trafikökningen, liksom de ökande flyghastigheterna, beräknas komma att nödvändiggöra införandet av automatiska hjälpmedel för trafikledningen från mitten av 1960-talet. För att ett automatiskt databehandlingssystem skall fungera väl och vara lönande kräves ett omfattande undersöknings- och förberedelsearbete. I förevarande fall, där mycket stora krav måste ställas på säkerheten och funktionsdugligheten hos systemet, är det enligt min mening särskilt angeläget, att grundliga förundersökningar göres. Härför talar även de betydande ekonomiska konsekvenser, som ett automatiskt system synes innebära. Jag tillstyrker därför det av styrelsen för ändamålet äskade beloppet, varav 20 000 kr. för expertarvoden hänför sig till styrelsens avlöningar och ca 100 000 kr. till posten Diverse utgifter. Jag förutsätter härvid, att styrelsen noga undersöker möjligheterna att i bl. a. kostnadsbesparande syfte samordna ifrågavarande undersökningar med motsvarande undersökningar i de övriga skandinaviska länderna. Vidare synes en fortlöpande kontakt böra upprätthållas med de statliga organen inom databehandlingsområdet.

Till följd av vad jag anfört synes den ökning under styrelsens avlöningsanslag, som styrelsen föreslagit och för vilken jag redogjort i det föregående, kunna minskas med 96 000 kr.

Beträffande flygplatsorganisationens avlöningar tillstyrker jag styrelsens förslag om förstärkning av besiktningsorganisationen med en ingenjör i lönegraden Ae 19. Vad gäller flygplatsorganisationens avlöningspost i övrigt bör kostnadsökningen kunna minskas med 150 000 kr. i förhållande till styrelsens, av mig förut redovisade förslag.

Styrelsens omkostnadspost bör med hänsyn till verkningarna av den allmänna varuskatten ökas med 15 000 kr. jämfört med styrelsens äskande.

Under posten underhåll av flygplatser har styrelsen föreslagit en om- och tillbyggnad av en tullbarack vid Bromma flygplats, där förtullning av Arlandas flyggods förutsättes böra ske, innan denna flygplats tages i full drift. Såvitt man nu kan bedöma kommer en avsevärd minskning av flygtrafiken på Bromma flygplats att successivt ske under de närmaste åren. Enligt min mening bör man därför på denna flygplats i dagens läge endast utföra sådana arbeten, som är oundgängligen nödvändiga. Jag är därför icke beredd tillstyrka, att medel anvisas för den ifrågasatta om- och tillbyggnaden. Med hänsyn härtill och till nödvändigheten av att alla besparingsåtgärder i övrigt tillvaratas torde den av styrelsen ifrågasatta kostnadsökningen under ifrågavarande utgiftspost kunna minskas med sammanlagt 250 000 kr.

Med hänsyn till mitt ställningstagande till berörda anslag under sjätte huvudtiteln kan utgiftsökningen för väderlekstjänsten minskas i förhållande till styrelsens uppskattning med ca 55 000 kr. Jag räknar därvid preliminärt med att kostnader för aerologiska stationer ej längre skall belasta luftfartsfonden.

Beträffande statförslaget i övrigt har jag ansett, att kostnadsökningen för underhåll och drift av radioanläggningar kan begränsas med 60 000 kr. i förhållande till styrelsens förslag. Slutligen förordar jag att posten för diverse utgifter minskas med 15 000 kr. utöver vad styrelsen föreslagit. Vid bifall till vad jag förordat kan luftfartsverkets driftkostnader, inklusive posten till oförutsedda utgifter, beräknas komma att uppgå till i runt tal 31 900 000 kr.

Med hänsyn till vad den svenska delegationen av skandinaviska flyg-taxekommittén anfört rörande luftfartsverkets ekonomi bör enligt min mening åtgärder vidtas för att söka nedbringa luftfartsfondens underskott. Som en första åtgärd härför anser jag, att en inrikes passageraravgift om 5 kr. per avresande passagerare bör införas. Det är min avsikt att senare underställa denna fråga Kungl. Maj:ts prövning samt i samband därmed framlägga förslag till erforderliga föreskrifter i ämnet. Härigenom kan luftfartsfondens inkomster beräknas öka med ca 3 100 000 kr. under nästa budgetår. I likhet med 1953 års trafikutredning anser jag starka skäl tala för, att en liknande avgift även bör uttas för inrikes godsbefordran. Det torde få ankomma på den svenska delegationen i den skandinaviska flyg-taxekommittén att närmare utreda hur en godsavgift på flygfrakten bör beräknas och uttagas samt inkomma med förslag härom. I förevarande sammanhang har jag emellertid icke ansett mig böra räkna med någon annan inkomstförstärkning i förhållande till styrelsens beräkningar än den som hänför sig till passageraravgiften i inrikes flygtrafik.

Jag beräknar således inkomsterna för nästa budgetår till 18 800 000 kr.

Med hänsyn till vad jag nu förordat torde underskottet å luftfartsfonden på driftbudgeten för budgetåret 1960/61 kunna upptagas till 13 100 000 kr. Jag förutsätter vidare, att den noggrannare avvägningen av de olika utgiftsposterna, liksom hittills varit fallet, får ankomma på Kungl. Maj:t att verkställa, sedan styrelsen under våren 1960 ingivit sina definitiva förslag till driftkostnadsstat.»

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Georg Pettersson* och *Schött* (I: 252) och den andra inom andra kammaren av herr *Henningson* i Visby *m. fl.* (II: 312), har hemställts att riksdagen vid sin behandling av förevarande förslag måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att enligt dess mening flyglinjerna mellan Gotland och fastlandet helt bör befrias från den för den inrikes luftfarten ifrågasatta passageraravgiften.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande torde få hänvisas till motionen II: 312.

Utskottet. Underskottet å luftfartsfonden, vilket för innevarande budgetår förutsatts uppgå till högst 12,5 mkr, beräknas av luftfartsstyrelsen för nästa budgetår stiga till 16,8 mkr, beroende på en ökning väsentligen av avlöningskostnaderna samt utgifterna för underhåll av flygplatser, underhåll och drift av radioanläggningar, teleutrustning och avsättning till värdeminskningsskonto.

Departementschefen biträder beträffande styrelsens organisation bl. a. det framlagda förslaget om inrättande av en amanuensis tjänst på kanslibyrån samt förändring av en tjänst som luftfartsinspektör i Ag 25 till Ao 25, varvid en tjänst i Ao 23 utgår. Vidare föreslås ställas till styrelsens förfogande medel för undersöknings- och förberedelsearbeten för införande av ett automatiskt databehandlingssystem för trafikledningen. Styrelsens förslag om förstärkning av besiktningssorganisationen biträdes i viss utsträckning ävensom förslaget om utgiftsökning för underhåll och drift av radioanläggningar.

Vid sin behandling av fondens inkomstsida framhåller departementschefen, under hänvisning till vad den svenska delegationen av den skandinaviska flygtaxekommittén anfört rörande luftfartsverkets ekonomi, att han finner det angeläget att åtgärder vidtages för nedbringande av fondens underskott. Som en första åtgärd i denna riktning anses en inrikes passageraravgift om fem kronor per avresande böra införas. Departementschefen, som förklarar sig ämna underställa frågan härom Kungl. Maj:ts prövning, avser också att låta utreda hur en liknande avgift på inrikes godstrafik bör beräknas och uttagas.

Genom införandet av nämnda passageraravgift beräknas för nästa budgetår en merinkomst av ca 3,1 mkr erhållas och underskottet bl. a. här-

igenom kunna begränsas till 13,1 mkr mot av luftfartsstyrelsen enligt ovan beräknade 16,8 mkr.

I anledning av Kungl. Maj:ts förslag har i de likalydande motionerna I: 252 och II: 312 hemställts om riksdagens uttalande, att enligt dess mening flyglinjerna mellan Gotland och fastlandet helt bör befrias från den ifrågasatta passageraravgiften.

Såsom departementschefen erinrat om har utskottet tidigare uttalat angelägenheten av att en bättre balans uppnås mellan luftfartsverkets inkomster och utgifter. Ett sådant förhållande borde därvid eftersträvas, att i vart fall inrikesflyget skulle bära sina egna kostnader.

Delade meningar kan råda om den riktiga kostnadsfördelningen mellan inrikes- och utrikesflyg samt hur stor del av luftfartsverkets kostnader som rimligen skall bäras av flygföretagen respektive åvila det allmänna. Inom den förenämnda kommittén pågår alltjämt utredning rörande möjligheterna att åstadkomma enhetliga principer för beräkning av de kostnader som bör åvila luftfarten för utnyttjande av de civila flygplatserna i Danmark, Norge och Sverige samt därmed sammanhängande frågor. Utredningsarbetet beräknas enligt vad den svenska delegationen av kommittén meddelat kunna slutföras under innevarande år.

Med beaktande av samtliga på frågan inverkan omständigheter — främst då önskemålet att söka begränsa luftfartsfondens underskott — har utskottet funnit sig böra godtaga Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

I motionerna I: 252 och II: 312 har, i syfte att förhindra taxehöjningar på Visby-linjerna, yrkats att dessa undantages från avgiftsplikten. Utskottet har dock för sin del — i det nu aktuella läget — icke ansett sig kunna tillstyrka bifall härtill och avstyrker i enlighet därmed motionerna i fråga.

Vad departementschefen i nu förevarande sammanhang i övrigt anfört och förordat har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

I. att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för luftfartsverket uppföra en tjänst som luftfartsinspektör i Ao 25 och ur förteckningen avföra en tjänst som luftfartsingenjör i Ao 23,

II. att riksdagen må för *Luftfartsfonden* å riksstaten för budgetåret 1960/61 upptaga ett underskott om 13 100 000 kr.,

III. att motionerna I: 252 och II: 312 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 26 februari 1960

På statsutskottets vägnar:

EMIL NÄSSTRÖM

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Boman, Einar Persson, Ivar Johansson, Birger Andersson, fröken Andersson, herrar Holmqvist, Jacobsson, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Söderberg, Bertil Petersson, Herbert Larsson, Sundin och Lundström; samt

från andra kammaren: herrar Åkerström, Petterson i Degerfors, Malmborg, Thapper, Jansson i Kalix, Staxäng, Persson i Växjö, Ståhl, Gustafsson i Stockholm, Svensson i Stenkyrka, Nihlfors, Heckscher, Bohman, Johansson i Norrköping och Larsson i Hedenäset.

Reservation

av herr *Svensson* i Stenkyrka.
